

Crynodeb Gweithredol - Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2024-25

Gwynedd Yfory - *Rhoi'r cychwyn gorau posibl mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc*

✓ Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Cefnogaeth i deuluoedd a phlant bach - Strategaeth newydd ar gyfer blynyddoedd cynnar wedi arwain at fwy o gymorth i rieni, yn enwedig tadau, a gwell mynediad i ofal plant mewn ardaloedd fel Abermaw, Y Bala, Caernarfon, Porthmadog a Bangor. Mae hyn yn helpu plant y Sir i gael y cychwyn gorau posibl i'w cyfnod mewn addysg.

 Gwella Ysgolion - Agorodd Ysgol Treferthyr yng Nghricieth ym Medi 2024. Mae gwelliannau ar y gweill mewn ysgolion eraill gan gynnwys Ysgol Hiracl, Ein Harglwyddes a Tryfan ym Mangor, ac Ysgol Bontnewydd. Mae hyn yn darparu amgylchedd dysgu mwy modern, diogel ac addas i blant Gwynedd.

 Llai o gostau i deuluoedd - Gwaith wedi'i wneud i ddeall costau ysgol i deuluoedd, gyda chynlluniau wedi'u datblygu i leihau'r baich ariannol, gan gynnwys cynnig prydau ysgol am ddim i bob plentyn cynradd. Mae hyn yn lleihau pwysau ariannol ar deuluoedd.

 Mwy o gyfleoedd cymdeithasol - Casglwyd barn pobl ifanc am wasanaethau ieuenctid a bydd y Cyngor yn defnyddio'r wybodaeth hon i wella'r ddarpariaeth a'r cyfleusterau chwarae lle bo modd.

 Addysg sy'n edrych tua'r dyfodol - Strategaeth 10 mlynedd ar y gweill i sicrhau bod addysg Gwynedd yn parhau i wella ac yn diwallu anghenion trigolion.

 Cefnogaeth i blant ag anghenion ychwanegol – Rydym wedi cryfhau'r gefnogaeth i ddisgyblion ag anawsterau cymdeithasol ac emosiynol drwy gydweithio ag ysgolion, adnabod anghenion yn gynnar, a chynllunio canolfan newydd fydd yn cynnig cymorth wedi'i deilwra o Fedi 2025, gan sicrhau cyfle teg i bob plentyn lwyddo.

 Staff ysgolion wedi'u hyfforddi - Mae staff wedi derbyn hyfforddiant ar faterion diogelu ac anghenion emosiynol, gan wella'r gofal a'r gefnogaeth i blant.

⚠ Materion sydd angen sylw

 Presenoldeb disgyblion yn isel - Llawer o blant yn absennol o'r ysgol ers y pandemig, sy'n gallu effeithio ar eu dysgu a'u datblygiad.

 Pryderon am ddiogelu plant - Bu achosion difrifol yn ymwneud â diogelwch disgyblion. Mae angen sicrhau bod trefniadau diogelu ysgolion yn gryf ac yn cael eu gwella'n barhaus.

 Diffyg tegwch rhwng ysgolion - Mae amrywiaeth sylweddol yng nghostau fesul disgybl ar draws ysgolion, sy'n gallu arwain at anghydraddoldebau.

 Angen mwy o gefnogaeth ar gyfer disgyblion ag anghenion emosiynol - Angen cryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion sydd â phroblemau cymdeithasol ac ymddygiadol, gan sicrhau bod y cymorth yn effeithiol ac ar gael yn brydlon.

Gwynedd Lewyrchus - Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng

✓ Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Hyrwyddo Diwylliant ac Economi Ymweld - Cynhaliwyd uwch-gynhadledd i drafod twristiaeth gynaliadwy, gyda dros 100 o bobl yn bresennol. Agorwyd pedwar lle newydd i aros dros nos mewn cartrefi modur. Cafodd 109 o brosiectau diwylliannol gymorth, a buddsoddwyd mewn safleoedd treftadaeth fel Amgueddfa Lechi a Pharc Padarn.

 Adfywio Cymunedau a Threfi - Cyhoeddwyd Cynlluniau Adfywio Lleol ar gyfer 13 ardal, gyda buddsoddiad o £1.8 miliwn mewn prosiectau lleol. Cwblhawyd Cynlluniau Creu Lleoedd ar gyfer Porthmadog, Pwllheli, Y Bala a Dolgellau, a rhoddwyd grantiau Trawsnewid Trefi i brosiectau allweddol fel Parc y Coleg a Galeri Cyf.

 Cefnogi Busnesau a Gwaith - Cafodd dros 600 o fusnesau gymorth drwy raglenni fel ARFOR a Chronfa Ffyniant Gyffredin, a chynhaliwyd Wythnos Busnes Gwynedd. Rhoddwyd cymorth i 221 o bobl i ddod o hyd i waith, a 251 i wella eu sgiliau, gyda chefnogaeth hefyd i brosiectau strategol fel Parc Bryn Cegin a Hwb Arloesi Glynllifon.

 Cadw'r Budd yn Lleol - Lluniwyd strategaeth gaffael newydd i gadw mwy o arian yn lleol a rydym wedi gwneud gwaith i godi ymwybyddiaeth am y rheolau newydd ymhlith staff a chyflenwyr.

 Cefnogi Busnesau a'r Economi - Cefnogwyd 176 o fusnesau gyda grantiau a chynghor ymarferol, ac mae 54 ohonynt wedi ymrwymo i dalu cyflog byw gwirioneddol ac i ddefnyddio mwy o Gymraeg.

 Cefnogi Cymunedau - Dros £1.6 miliwn o gyllid wedi'i ddyrannu i grwpiau cymunedol drwy Gist Gwynedd. Buddsoddwyd £8.5 miliwn i wella canol trefi, gan adnewyddu 26 adeilad a dod â 10 eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

 Diwylliant, Hamdden a Dysgu - Gwnaed buddsoddiadau sylweddol er mwyn gwella cyfleusterau ar draws Gwynedd gan gynnwys Glynllifon, canolfannau hamdden, harbyrau, Dinas Dinlle, ac Amgueddfa Lloyd George. Cynhaliwyd digwyddiadau poblogaidd ledled y sir, gan ddenu miloedd o bobl a chynyddu budd i'r economi leol.

⚠ Materion sydd angen sylw

 Llai o gyllid ar gael - Rhaglenni ariannu pwysig wedi dod i ben, ac mae'r cymorth sydd ar gael bellach yn llai. Mae hyn yn codi cwestiynau ynghylch sut y byddwn yn gallu parhau i gefnogi datblygiad economaidd yn y dyfodol.

 Risg o golli cyfleoedd - Mae perygl y bydd Gwynedd yn colli cyfle i elwa'n llawn o gynlluniau rhanbarthol, os nad yw'r trefniadau'n gweithio'n dda.

Gwynedd Glyd – Sicrhau cartrefi addas, fforddiadwy a chynaliadwy i bobl Gwynedd

✓ Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Cynyddu'r cyflenwad o dai i bobl leol - Ers dechrau'r Cynllun Gweithredu Tai, mae 386 o dai cymdeithasol wedi'u codi, gan helpu tua 1,300 o bobl. Yn 2024/25, prynwyd 23 o dai i'w gosod ar rent fforddiadwy, adferwyd 108 o dai gwag, a chodi 90 o dai fforddiadwy. Cafwyd £8 miliwn ychwanegol gan Lywodraeth Cymru i gefnogi datblygiadau pellach, gyda safleoedd newydd ar y gweill yn Llanberis a Bangor.

 Tlodi tanwydd a chostau byw - Trigolion Gwynedd wedi cael cymorth i leihau costau ynni, gyda dros 5,600 o dalebau wedi'u dosbarthu a chymorth ar gael trwy'r wefan Costau Byw a chlinigau cymunedol. Hefyd, cafodd 753 o dai gymorth i wella eu perfformiad ynni, a chafodd pobl eu cyfeirio at wasanaethau fel banciau bwyd a grantiau tai i'w helpu ymhellach.

 Digartrefedd - Cwblhawyd llety newydd i bobl ddigartref ym Mangor a Phwllheli, ac mae mwy ar y gweill. Mae 65 o bobl wedi cael cartrefi trwy gynllun rhentu fforddiadwy, ac mae'r Cyngor yn paratoi i agor 'Siop Un Stop' i helpu pobl gyda materion tai.

 Ail gartrefi a llety gwyliau - Mae'r Cyngor wedi gweithredu Cyfarwyddyd Erthygl 4 i reoli ail gartrefi a llety gwyliau. Er bod gostyngiad wedi bod yn nifer yr eiddo hyn, nid oes digon o dystiolaeth eto i brofi'r effaith uniongyrchol.

⚠ Materion sydd angen sylw

 Digartrefedd yn parhau'n her - Mae digartrefedd yn dal i fod yn her fawr yng Ngwynedd, gyda galw uchel am lety. Mae angen datblygu mwy o safleoedd ar draws y sir i ateb y galw hwn.

 Heriau wrth weithredu deddfwriaeth newydd - Bil Digartrefedd a Dyrannu Tai Cymdeithasol (Cymru) yn gofyn am fwy o adnoddau i'w weithredu'n iawn.

 Mynediad at wasanaethau tai - Mae pryder nad yw pobl yn cael cyngor hawdd ar faterion tai, ond mae 'Siop Un Stop' ar y gweill i helpu gyda hyn.

Gwynedd Ofalgar – Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau

✓ Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Moderneiddio gofal - Rydym wedi gwella dau gartref gofal – Hafod Mawddach a Chefn Rodyn – ac wedi agor unedau dementia newydd ym Mryn Blodau. Mae trafodaethau ar y gweill i greu llety gofal ychwanegol yng Nghaernarfon ac ym Mhenyberth, Pwllheli.

 Technoleg - Mae gwybodaeth a chynghor am ofal bellach ar gael ar-lein trwy chwiliwr Dewis ac AskSara a rydym hefyd wedi creu rhestr o ddyfeisiadau teleofal (fel larwm personol neu synwryddion). Mae hyn yn helpu pobl i fyw'n annibynnol ac yn lleihau'r pwysau ar wasanaethau gofal.

 Cydweithio efo lechyd - Mae trefniadau cyfathrebu a chyfarfodydd rheolaidd wedi'u sefydlu i wella cydweithio y Cyngor a'r Gwasanaeth Iechyd, gan leihau dyblygu a gwella'r gwasanaeth i unigolion.

 Cyfleoedd gwaith - Penodwyd staff ychwanegol i gefnogi pobl ag anabledd dysgu i gael gwaith cyflogedig gyda gwir gyflog byw. Mae'r Cyngor yn cynnig cefnogaeth i'r unigolion a'r cyflogwyr i sicrhau bod y trefniadau'n llwyddiannus.

 Llechen Lân - Cwblhawyd dadansoddiad o boblogaeth Gwynedd, y galw am wasanaethau, a'r arferion gorau er mwyn deall beth fydd ei angen dros y 20 mlynedd nesaf. Bydd hyn yn ein helpu i gynllunio adnoddau a gwasanaethau'n well ar gyfer y dyfodol.

 Cefnogi Llesiant Pobl - Cafodd Hyrwyddwyr Lles eu penodi a chynhaliwyd digwyddiadau costau byw a sesiynau galw-heibio i gefnogi trigolion. Bu cydweithio gyda Chyngor Ar Bopeth i gynnig cymorth gyda rhifedd a chyllidebu, ac roedd cymorth ymarferol ar gael i bobl ddysgu defnyddio technoleg, gan gynnwys dosbarthu cyfarpar TG. Sefydlwyd cronfa i gefnogi prosiectau bwydo yn y gymuned, gyda chysiau coginio wedi'u trefnu mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd.

 Cynllun Awtistiaeth – Penodwyd gweithiwr ataliol er mwyn cefnogi plant ar y llwybr diagnosis. Mae'r tîm hefyd yn datblygu rhaglenni i gefnogi rhieni a gofalwyr, ac wedi cynnig hyfforddiant ar awtistiaeth ac ymddygiad sy'n peri pryder. Rydym yn parhau i weithio ar brosiect Llwybrau Ni, sy'n cynnig cyfleoedd cymdeithasol i bobl ifanc ac egwyl i rieni.

 Darpariaeth breswyl i blant – Cartref grŵp bychan wedi agor ym Morfa Bychan gyda staff wedi'u penodi a dau blentyn wedi'u croesawu i'r cartref. Prynwyd dau eiddo ychwanegol ac mae gwaith paratoi ar y gweill i'w cofrestru.

 Arloesi a Chyfleoedd Newydd - Academi Gofal wedi'i lansio i helpu pobl ddechrau gyrfa yn y maes gofal. Mae bron i 1,000 o ddyfeisiau teleofal wedi'u diweddarau i rai digidol, gan helpu pobl i fyw'n fwy annibynnol ac yn ddiogel yn eu cartrefi.

 Gofal Gwell i Bobl Gwynedd - Er bod mwy o alw am wasanaethau, mae'r Cyngor wedi llwyddo i leihau'r rhestrau aros am asesiadau a gofal cartref. Mae lleoli staff yn yr ysbyty hefyd wedi lleihau'r oedi i gleifion sy'n aros i ddychwelyd adref o'r ysbyty.

 Materion sydd angen sylw

 Diffyg Darpariaeth Gofal Digonol - Gall diffyg darpariaeth gofal arwain at niwed i unigolion a chostau ychwanegol i'r Cyngor, gan gynyddu'r galw am wasanaethau. Mae prosiect Llechen Lân yn helpu i ddeall y galw a'r adnoddau sydd eu hangen, er mwyn cynllunio'n well i'r dyfodol a lleihau'r risgiau.

 Heriau Recriwtio a Chadw Staff - Mae prinder staff yn gallu effeithio ar ansawdd y gofal a ddarperir. Mae'r Cyngor wedi cymryd camau fel sefydlu Academi Gofal ac adolygu cyflogau i wella'r sefyllfa.

 Cydweithio â Phartneriaid Allanol - Gall diffyg cydweithio gyda sefydliadau fel y Bwrdd Iechyd, yr heddlu a'r trydydd sector arwain at wasanaethau o safon is. Mae'r Cyngor eisoes yn cymryd camau i i gryfhau'r berthynas a symleiddio'r ffordd mae sefydliadau'n gweithio gyda'i gilydd.

 Pwysau cynyddol ar Gyllidebau a Gwasanaethau - Galw cynyddol a mwy o anghenion yn rhoi pwysau ar gyllidebau gyda'r boblogaeth hŷn yn tyfu ar raddfa lawer yn uwch na'r boblogaeth oed gwaith.

Gwynedd Gymraeg – Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n triolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned

 Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi - Agorwyd uned newydd yn Ysgol Uwchradd Tywyn i helpu plant ddysgu Cymraeg a gwnaed gwelliannau i dri safle arall – Cymerau, Dolgellau a Maesincla. Hefyd, crëwyd pentref rhithwir o'r enw Aberwla i helpu dysgwyr Cymraeg ar-lein.

 Hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion Gwynedd - Datblygwyd prosiectau i annog pobl i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gwaith a'u cymunedau, gan gynnwys cynnwys digidol ar gyfer pobl ifanc. Yn ogystal, bu gwaith yn digwydd i warchod enwau llefydd Cymraeg ac i fynd i'r afael â phrinder staff sy'n siarad Cymraeg o fewn rhai sefydliadau.

 Materion sydd angen sylw

 Mae rhai'n meddwl bod angen Cymraeg o safon uchel i weithio i'r Cyngor, ac er nad yw hynny'n wir, gall y camargraff hwn wneud recriwtio'n anoddach.

 Mae pobl ifanc sy'n siarad Cymraeg yn gadael Gwynedd, sy'n gallu lleihau defnydd y Gymraeg yn y gymuned.

Gwynedd Werdd - *Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd*

Beth rydym wedi'i gyflawni?

 Llifogydd - Mabwysiadwyd Strategaeth Llifogydd newydd ar gyfer y sir, a cwblhawyd prosiect gwerth bron i £6 miliwn yn Hiracl, Bangor i leihau risg llifogydd ac i wella hamdden. Bu cynnydd da gyda'r dyluniad manwl ar gyfer Promenâd y Gogledd yn Abermaw hefyd.

 Gwastraff ac Ailgylchu - Lluniwyd Strategaeth Wastraff ac Ailgylchu newydd ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus yn 2025, ac mae cynlluniau ar y gweill i foderneiddio'r cyfleusterau trin gwastraff yn Harlech a Chaernarfon.

 Argyfwng Hinsawdd a Natur – Gosodwyd 60 pwynt gwefru mewn 13 lleoliad ar gyfer fflyd y Cyngor, ac mae 31% o'r fflyd bellach yn gerbydau trydan.

 Teithio Llesol – datblygwyd cynlluniau llwyddiannus ar gyfer Ffordd Penrhos Bangor, Ysgol Rhostryfan, Ysgol Treferythyr, Cricieth.

 Cymunedau Glân a Thaclus – mae tîm Ardal Ni wedi ymateb i gynnydd sylweddol mewn ceisiadau am waith glanhau, ac maent yn derbyn canmoliaeth am eu gwaith ledled y sir.

Materion sydd angen sylw

 Cynyddu ailgylchu – mae'n lefel ailgylchu yn gyson ar 64%, sydd bellach dan y targed cenedlaethol newydd o 70%. Bydd y Strategaeth Wastraff yn manylu ar gynlluniau i fynd i'r afael â hyn.

 Tanwydd - bu cynnydd o 0.98% yn nifer y litrau o danwydd a ddefnyddiodd y Cyngor o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

 Archwiliadau safonau bwyd a hylendid bwyd - mae'r Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) wedi datgan nad yw'r Cyngor yn cwrdd â'i ddyletswyddau statudol o ran amllder archwiliadau safonau bwyd a hylendid bwyd. Mae'r gwasanaeth yn y broses o gyfarch argymhellion yr ASB er mwyn gwella'r sefyllfa.

Gwynedd Effeithlon

Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon

✓ Beth rydym wedi'i gyflawni?

🎓 **Dysgu a Datblygu Staff** – lansiwyd Fframwaith Dysgu a Datblygu newydd gyda'r rhaglen hyfforddi am y flwyddyn gyntaf yn canolbwyntio ar faterion fel rheolaeth cyllid, llesiant a sgiliau digidol. Yn ogystal cyflwynwyd Strategaeth Llesiant newydd gyda ffocws ar lles meddyliol, corfforol, cymdeithasol ac ariannol.

👩 **Rhaglen Merched mewn Arweinyddiaeth** - Cynhaliwyd rhagor o weithgareddau sy'n sylfaen i waith y prosiect megis y Rhaglen Datblygu Potensial, annog merched i ymgeisio am swyddi uwch, a rhoi sylw i gydbwysedd cynrychiolaeth mewn pwyllgorau a grwpiau.

📊 **Rheoli Effaith Toriadau Cyllidol** - gwiredwyd £43 miliwn o arbedion ers 2015/16 (93% o'r targed).

💻 **Cynllun Digidol** - rhaglen fanwl wedi ei chreu ar gyfer gwella'n gwasanaethau drwy ein Cynllun Digidol. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau i system ffôn y Cyngor.

⚠ Materion sydd angen sylw

💰 **Arbedion** – angen sicrhau fod adrannau yn gwireddu'r arbedion ariannol sydd wedi eu hadnabod.

📄 **Casglu trethi** – mae adolygiad ar y gweill er mwyn gwella'n cyfradd casglu Treth Cyngor ac Ardrethi Annomestig.

📦 **Gorsafoedd pleidleisio** – mae adolygiad o fannau pleidleisio wedi ei gynnal er mwyn asesu addasrwydd y gorsafoedd ac ystyried os oes lleoliadau mwy addas ar gael.